

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

                                 В. С. Пономаренко

                                 «02» квітня 2019р.



**ПРОГРАМА**

фахового вступного випробування  
освітній ступінь «МАГІСТР»

спеціальність 051 «Економіка»  
освітньо-професійна програма «Прикладна економіка»

Харків, 2019

Фахове випробування є комплексним іспитом, що включає теоретичну (тестові завдання) та практичну частини. До складу тестових завдань внесені питання за наступними навчальними дисциплінами: макроекономіка, мікроекономіка, фінанси, економіко-математичне моделювання.

Завдання фахового випробування складено з метою виявлення знань, вмінь, компетентностей, якими володіє абітурієнт (бакалавр, спеціаліст (магістр)) із спеціалізації «Прикладна економіка» (табл. 1).

Таблиця 1

Основні компетентності, якими повинен володіти абітурієнт (бакалавр, спеціаліст (магістр))

<b>Професійні компетентності</b>
<b><i>Загально-професійні:</i></b>
- уявлення про сутність структури економіки, особливості різних секторів економіки, законодавчі засади підприємництва;
- сучасні уявлення про сутність конкуренції, здатність до оцінки її видів у конкретних умовах;
- розуміння суті економічних та соціальних відносин;
- здатність до застосування економетричних методів дослідження масових соціально-економічних процесів для цілей прогнозування та управління ними;
- сучасні уявлення про принципи та методи дослідження динаміки та розвитку економічних систем різного рівня ієрархії;
- здатність планувати та реалізовувати певні заходи в управлінні соціально-економічними системами;
- здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування, навички роботи в команді;
- уміння вести дискусію з загальноекономічних питань та конкретно-прикладних питань управління економічною системою;
<b><i>Спеціалізовано-професійні:</i></b>
- володіння сучасною методологією обґрунтування рішень і вибору стратегії діяльності економічних систем;
- здатність використовувати професійно профільовані знання економетричних методів для виявлення кількісних залежностей між економічними величинами;
- здатність використовувати методи аналізу багатомірних економічних та соціально-економічних явищ і процесів для дослідження та розробки управлінських рішень;
- здатність здійснювати сценарне бізнес-планування діяльності підприємства та його підрозділів на підставі застосування економіко-математичних методів;
- здатність використовувати сучасні інформаційні та Інтернет-технології для дослідницького пошуку, аналізу стану соціально-економічної системи, організації бізнесу

## СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ З ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Екзаменаційний білет з фахового випробування включає дві частини:

тестові завдання;

практичне завдання.

Розподіл балів відповідно до рівня складності завдань у білеті з фахового випробування наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Розподіл балів відповідно до рівня складності завдань  
у білеті з фахового випробування

№ завдання	Кількість контрольних завдань		Кількість балів за одне завдання	Розподіл балів в одному білеті	Різновид завдань
	тестові завдання	задачі			
Завдання 1	40	–	2.5	100	тестові завдання множинного вибору
Завдання 2	–	1	100	100	розрахункове завдання на побудову моделі економічних процесів, її тестування, застосування для аналізу та прогнозування

Тестові завдання включають 40 завдань з множинним вибором. Загальна оцінка тестових завдань становить 100 балів.

Практичне завдання включає завдання на побудову моделі економічних процесів, її тестування, застосування для аналізу та прогнозування. Загальна оцінка за виконання практичного завдання складає 100 балів.

### ЗМІСТ ФАХОВИХ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

#### Макроекономіка

Система національних рахунків. Валовий внутрішній продукт (ВВП) і методи його обчислення. Основні макроекономічні показники доходу. Національне багатство.

Зайнятість і безробіття. Ринок праці й механізм його функціонування. Державне регулювання зайнятості населення.

Поняття сукупного попиту та сукупної пропозиції, їх відмінність від ринкових попиту та пропозиції. Характеристика довгострокової й короткострокової кривих сукупної пропозиції.

Банківська система й грошова пропозиція. Механізм функціонування грошового ринку. Сутність і основні види інфляції. Причини й наслідки інфляції. Антиінфляційна політика.

Фактори, які визначають динаміку споживання та їх дія. Функція споживання. Теорії споживання. Середня та гранична схильності до споживання. Заощадження й інвестиції. Інвестиції в основний капітал. Визначення прибутковості інвестиційних проектів.

Модель „витрати-випуск”. Модель „вилучення-ін'єкції”. Концепція мультиплікатора й акселератора. Джерела економічного зростання. Основні моделі економічного зростання.

Економічні цикли. Роль держави в економіці й основні функції держави. Сутність фіскальної політики держави. Сутність монетарної політики держави.

Платіжний баланс. Валютний курс. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

### **Мікроекономіка**

Вплив податків на порушення рівноваги попиту та пропозиції. Проблеми податкового тягаря при еластичних та нееластичних попиту та пропозиції.

Теоретичні та практичні проблеми досягнення рівноваги споживача в ординалістській теорії корисності. Еластичність та її використання в практичній діяльності суб'єктів господарювання. Практичне значення відмінностей між сукупним, середнім та граничним продуктами. Мінімально ефективний розмір підприємства і структура галузі. Визначення ефекту масштабу для підприємств сфери послуг. Теорії поведінки споживача. Формування індивідуального графіку попиту виходячи з ординалістської теорії поведінки споживача. Дія закону спадної граничної корисності.

Витрати виробництва фірми: сутність, структура. Витрати виробництва і поведінка фірми у довгостроковому періоді. Витрати виробництва і поведінка фірми у короткостроковому періоді. Практичне використання теорії середніх,

граничних, постійних та інших витрат у теорії фірми. Визначення ефекту масштабу для промислових підприємств.

Встановлення ціни та обсягів виробництва в умовах вільної конкуренції. Недосконалість ринку та необхідність державного втручання в економіку. Досконала та недосконала конкуренція: особливості та відмінності. Визначення ціни та обсягів виробництва в умовах чистої монополії. Порівняльний аналіз антимонопольної політики України та інших країн світу. Цінова дискримінація: сутність, умови існування, наслідки та використання в практичній діяльності фірми. Визначення ціни та обсягів виробництва в умовах монополії, яка регулюється. Проблеми державного регулювання природних монополій. Особливості функціонування монополій в Україні. Нечесна конкуренція: види, засоби, шляхи подолання.

Олігополія: механізм ціноутворення та поведінки на ринку. «Теорія ігор» та її використання для аналізу поведінки фірми на ринку олігополії. Таємна змова на олігополістичному ринку: умови та перешкоди. Картелеподібні структури ринку: умови формування та життєздатності. Наслідки недотримання картельної угоди. Визначення ціни та обсягів виробництва в умовах монополістичної конкуренції. Витрати монополістичної конкуренції та шляхи їх усунення. Диференціація продукту: сутність, форми, роль та наслідки в умовах ринку монополістичної конкуренції.

## **Фінанси**

Поняття фінансів. Специфічні сфери фінансів: державні фінанси; фінанси господарських одиниць; фінансовий ринок; міжнародні фінанси. Функції фінансів.

Поняття фінансової системи. Структура фінансової системи. Фінанси підприємств, об'єднань, організацій, державний бюджет, місцеві бюджети, страхування, державні цільові фонди, державний кредит, фінанси населення, фінансовий ринок.

Поняття підприємництва. Види підприємств. Організаційно-правові форми підприємств. Поняття фінансів підприємств. Поняття і структура майна підприємства. Основні засоби, оборотні засоби, їх особливості. Порядок формування майна підприємства. Поняття фінансових ресурсів підприємства. Поділ джерел формування фінансових ресурсів підприємства на власні та

залучені. Структура власних і залучених фінансових ресурсів підприємства. Особливості власних фінансових ресурсів підприємства. Особливості залучених фінансових ресурсів підприємства.

Поняття фондів, що утворюються на підприємстві, їх види: статутний фонд, резервний фонд, амортизаційний фонд, фонд оплати праці та інші. Грошові надходження підприємств; їх структура та класифікація. Економічний зміст прибутку, його склад. Фактори формування прибутку. Розподіл і використання прибутку підприємства. Інвестиційна діяльність на підприємствах, її наслідки. Фінансове планування на підприємствах: зміст, мета, завдання.

Фінансовий ринок. Склад фінансового ринку. Грошовий ринок. Ринок капіталів. Ринок банківських кредитів. Ринок цінних паперів. Види цінних паперів. Місцеві, регіональні, національні, міжнародні фінансові ринки. Первинний та вторинний ринки. Суб'єкти фінансового ринку. Суб'єкти операцій на ринку цінних паперів.

Фінансові інститути ринку. Фінансові посередники. Види фінансових посередників: депозитні установи, банки, ощадні установи, контрактні установи, пенсійні фонди; страхові компанії, інвестиційні фонди, дилери і брокери. Функції фінансових посередників. Роль національного банку на ринку цінних паперів. Операції з цінними паперами.

### **Економіко-математичне моделювання**

Поняття економетричної моделі, її елементи. Класифікація економетричних моделей. Основні етапи побудови економетричних моделей.

Проста лінійна економетрична модель, основні припущення. Суть методу найменших квадратів, система нормальних рівнянь. Властивості оцінок параметрів моделі. Перевірка моделі на адекватність за критеріями Стюдента і Фішера. Коефіцієнт кореляції і детермінації. Прогноз на основі простої лінійної моделі.

Множинна лінійна модель, основні припущення. Оцінка параметрів множинної моделі і перевірка її на адекватність. Коефіцієнт множинної кореляції. Прогноз на основі множинної лінійної моделі.

Мультиколінеарність, причини її виникнення. Вплив мультиколінеарності на характеристики множинної лінійної моделі. Методи оцінки ступеня

мультиколінеарності. Метод Фаррара–Глобера. Методи виключення мультиколінеарності. Алгоритм виключення зайвих факторів.

Поняття гомоскедастичності і гетероскедастичності. Критерії перевірки гетероскедастичності. Властивості оцінок параметрів моделі у випадку гетероскедастичності. Теорема Ейткена. Узагальнений метод найменших квадратів. Властивості оцінок параметрів моделі, отриманих на основі УМНК.

Автокореляція залишків. Наслідки автокореляції при побудові економетричних моделей. Методи перевірки автокореляції залишків. Критерій Дарбіна–Уотсона. Критерій Неймана. Циклічний і нециклічний коефіцієнт кореляції. Методи оцінки параметрів з відомим і невідомим коефіцієнтом автокореляції  $\rho$ , процедура Кохрейна–Оркатта, процедура Хилдрета–Лу, процедура Дарбіна.

Нелінійні однофакторні економетричні моделі, їх властивості. Методи оцінки параметрів нелінійних моделей. Приклади лінеаризації. Виробнича функція Кобба–Дугласа, її властивості й оцінка параметрів. Характеристики виробничої функції (середня і гранична продуктивність ресурсу, еластичність випуску продукції за витратами ресурсів, ізокванти і взаємозамінність ресурсів, ізокліналь).

Економетричні моделі динаміки. Види економетричних моделей динаміки. Тренд, види трендів. Перевірка часового ряду на наявність тренда. Методи згладжування часових рядів. Моделі декомпозиції часового ряду. Авторегресійні моделі і моделі ковзного середнього, моделі Бокса–Дженкінса. Ідентифікація й оцінка параметрів. Корелограма. Застосування теорії спектрального і гармонійного аналізу для вивчення періодичних часових рядів.

Економетричні моделі на основі системи структурних рівнянь. Особливості систем одночасних рівнянь. Види систем одночасних рівнянь. Структурна і приведена форма моделі. Проблема ідентифікації структурних моделей. Методи оцінки параметрів структурних рівнянь.

## РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Агапова Т.А., Серегина С.Ф. Макроекономіка: підручник / под. общ. ред. буд.э.н., проф. А.В. Сидоровича; МГУ ім. М.В.Ломоносова. - М.: Изд-во «Дело и Сервис», 2007. - 496 с.


2. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О. Макроекономіка: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. - К.: Знання, 2008. - 743 с.
3. Бородушко И. В. Финансы: [учеб. пособие] СПб.: Питер, 2009. – 185 с.
4. Вдовенко Л. О. Фінанси: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2010. – 149 с.
5. Венгер В. В. Фінанси : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2009. – 427 с.
6. Вечканов Г. Микроэкономика / Г. С. Вечканов., Г Р. Вечканова. – 7-е изд. –СПб.: Питер, 2007.– 286 с.
7. Вечканов Г.С., Вечканова Г.Р. Макроекономика: учебное пособие. - спб.: Изд. «Питер»,2008. - 240 с.
8. Лук'яненко І. Економетрика / І. Лук'яненко, Л. Краснікова. – К.: Товариство “Знання”, КОО, 1998. – 494 с.
9. Магнус Я. Р. Эконометрика. Начальный курс / Я. Р. Магнус, П. К. Катышев, А. А. Пересецкий. – М.: Дело, 1997. – 248 с.
- 10.Макроекономіка. Навчальний посібник / О. М. Кліменко, О. М. Крюкова, В. М. Філатов та ін. : під заг. ред. О. М. Кліменко. –Харків: ВД «Инжэк», 2011. – 250 с.
- 11.Медведєва І.Б., Мартюшева Л.С., Меренкова Л.О., Кузенко Т.Б. Фінанси: конспект лекцій Х.: ХНЕУ, 2008. – 358 с.
- 12.Меренкова Л. О. Фінанси: конспект лекцій у схемах і таблицях Х.: ХНЕУ, 2010. – 79 с.
- 13.Методы и модели прогнозирования социально-экономических процессов. Учебное пособие / Клебанова Т.С., Курзенев В.А., Наумов В.Н., Гурьянова Л.С. – СПб.: Издательство СЗИУ РАНХ и ГС, 2012, – 566 с.
- 14.Мікроекономіка: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – 678 с.
- 15.Мэнкью Н. Г. Принципы макроэкономики: Підручник для вузов. 4-е изд.: -спб.: Изд. Питер , 2010. - 576 с.
- 16.Нуреев Р. М. Курс микроэкономики: Учебник для вузов. – 2-е изд., изм., – М.: Норма, 2005. – 576 с.
- 17.Попов О.Є. Мікроекономіка: навч. посібник – Х.: ХНЕУ, 2013. - 323 с.
- 18.Савченко А.Г., Пасічник О.В. Макроекономіка: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. - К.: КНЕУ, 2006. - 176 с.



19. Сотников В. И. Микроэкономика в структурно-логических схемах / В. И. Сотников, Ю. В. Сотникова. – Х.: Издательский Дом «ИНЖЭК», 2004. – 252 с.
20. Тарануха Ю. В. Микроэкономика: Учебник / Ю. В. Тарануха, Д. Н. Земляков. Под общей ред. А. В. Сидоровича; МГУ им. М. В. Ломоносова. – М.: Изд. «Дело и Сервис», 2002. – 304 с.
21. Тарасевич Л. С. Микроэкономика: Учебник / Л. С. Тарасевич, П. И. Гребенников, А. И. Леусский. – 4-е изд., испр. и доп. – М.: Юрайт-Издат, 2006. – 374 с.
22. Економетрика. Навчальний посібник / Гур'янова Л.С., Клебанова Т.С., Сергієнко О.А., Прокопович С.В. - Харків: Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 389 с.

Затверджено на засіданні  
кафедри економічної кібернетики  
Протокол № 11 від 04.03.2019 р.

Голова атестаційної комісії

  
\_\_\_\_\_  
(підпис)

Гур'янова Л.С.